

XXXI. Gozdarski študijski dnevi

9. - 10. april 2014

Uporaba gozdnega reprodukcijskega materiala pri premenah v Sloveniji

Robert BRUS

**Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani**

Vsebina

Uvod

Prednosti umetne obnove

Uporaba GRM v Sloveniji

Vzroki za slabo izkoriščanje možnosti

Posledice nizke porabe GRM

Kako bolje izkoristiti možnosti?

Uvod

- umetna obnova v Sloveniji le dopolnilo naravne obnove,
- uporaba: gozdovi po ujmah, gozdovi z neuspešno naravno obnovo (zeliščna plast, slab obrod, odsotnost semenjakov, suša, pozeba...),
- premene (vzpostavljanje razmer za naravno sukcesijo, vračanje naravne vrstne sestave...),
- ključna uporaba ustreznega, rastišču prilagojenega gozdnega reprodukcijskega materiala (GRM) z visokim prilagoditvenim potencialom.

Prednosti umetne obnove

- učinkovita sprememba neustrezne vrstne sestave,
- uporaba sadik z izboljšanimi genetskimi lastnostmi (npr. tehnična kakovost, prirastek, odpornost proti biotskim ali abiotskim dejavnikom, večja genetska variabilnost populacij (zlasti manjšinske vrste), prilagojenost na spremenjene podnebne razmere...),
- izboljšane možnosti sadik za preživetje in vnos spremljevalnih organizmov (npr. mikorizne glive), ki vplivajo na odpornost sadik,

Prednosti umetne obnove

- uporaba odpornejših provenienc,
- oblikovanje imigracijskih jeder z novimi vrstami,
- preprečitev degradacije rastišča, aktiviranje proizvodnega potenciala rastišča...

Ali vse te prednosti res dovolj izkoriščamo??

Uporaba GRM v Sloveniji

- poraba GRM (sadike in semena) v Sloveniji že desetletja upada,
- pretekla velika poraba (pogozdovanje Krasa, razširjanje smreke po drugi sv. vojni...),
- 1971-1975: v Sloveniji porabljenih po 7,6 mil. sadike letno;
- za obdobje 2000-2005 načrtovana poraba po 1,8 mil. sadike letno,
- poraba v letu 2012: 566.000 sadike in 80 kg semena (poročilo ZGS za 2012),
- spremenjena vrstna sestava GRM: od nekdanja prevlade smreke → danes 49 % iglavci, 51 % listavci;
- 23 različnih drevesnih vrst, količine nekaterih le simbolične.

Možni vzroki za slabo izkoriščanje možnosti:

- nizka poraba ni nujno zaskrbljujoča ali slaba,
- splošna nezainteresiranost, nepoznavanje prednosti in slaba finančna sposobnost lastnikov za vlaganje v gozd,
- zmanjševanje finančnih spodbud s strani države,
- strogi predpisi in zahtevni administrativni postopki,
- drago pridobivanje semena kot posledica majhnih partij,
- nezadostno število uporabnih semenskih objektov, premajhna pokritost provenienčnih območij in/ali višinskih pasov s semenskimi sestoji, neprimernost nekaterih za nabiranje semena.

Foto K. Jarni

Posledice nizke porabe GRM

- nezavidljivo stanje gozdnih drevesnic v Sloveniji,
- vprašljiva ekonomičnost proizvodnje ob tako majhnem obsegu,
- prepočasen tehnološki razvoj gozdnih drevesnic,
- močno zmanjšana kapaciteta proizvodnje,
- omejena sposobnost hitrega odzivanja na nenadno povečane potrebe.

Kako bolje izkoristiti možnosti?

- več pozornosti in sredstev in vzpostavitev dinamičnega in prilagodljivega sistema, ki bo sposoben pokriti nenadno povečane potrebe,
- nujni pogoj: stalna proizvodnja sadik, številčnejša od sedanje

K boljši izkoriščenosti možnosti lahko pripomorejo naslednji ukrepi:

- aktivnejše svetovanje, izobraževanje in spodbujanje lastnikov k večji uporabi GRM (vloga JGS!!),
- povečanje (so)financiranja uporabe GRM s strani države, ki mora biti tudi bolj prilagodljivo (odzivnost po potrebi),
- zagotavljanje širokega nabora GRM različnih drevesnih vrst, zanimivih za gojenje,

Kako bolje izkoristiti možnosti?

- iskanje možnosti za poenostavitev administrativnih postopkov,
- ureditev hranilnice semena z veliko kapaciteto in povečanje zalog semena pri vrstah, kjer je to možno,
- zagotavljanje ustreznega poslovnega okolja drevesnic (npr. zanesljivost in obseg naročil) in ureditev njihovega statusa (lahko državna drevesnica, morda v obliki JP, ki bi enovito skrbelo za celoten postopek od pridobivanja semena do vzgoje sadik),
- optimizacija mreže gozdnih semenskih objektov z izbiro takšnih, v katerih je nabiranje možno,

Kako bolje izkoristiti možnosti?

- zagotovitev finančnih spodbud in nadomestil za lastnike semenskih objektov,
- osnovanje semenskih plantaž za vrste, za katere ni kakovostnih semenskih sestojev,
- poskusni nasadi za testiranje novih provenienc in novih vrst za spremenjene razmere,
- ob vsem naštetem pa ključno za premene: kakovostno, natančno in pravočasno načrtovanje porabe GRM.

Hvala za pozornost!